

Konstitucijos pr. 7, LT-09308 Vilnius, tel. nr: (8 5) 249 6669, el. p.: info@lba.lt, www.lba.lt
Juridinio asmens kodas 121900744

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2022-06-03 Nr. 03/01

Kopija:

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijai

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentui

ORIGINALAS SIUNČIAMAS NEBUS

DĖL ŽVALGYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1861 2, 5, 9, 13, 15, 18, 26, 29, 30, 31, 32, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 53, 54, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 68, 70 STRAIPSNIŲ, PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 2 PRIEDU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1603

Lietuvos bankų asociacija (toliau – Asociacija) susipažino su Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų projektų sistemoje įregistruotu Žvalgybos įstatymo Nr. VIII-1861 (toliau – **Žvalgybos įstatymas**) 2, 5, 9, 13, 15, 18, 26, 29, 30, 31, 32, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 53, 54, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 68, 70 straipsnių, priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 2 priedu įstatymo projekto Nr. XIVP-1603 (toliau – **Žvalgybos įstatymo pakeitimas**). Išanalizavę Žvalgybos įstatymo pakeitimą, teikiame šias konsoliduotas Asociacijos narių pastabas ir pasiūlymus:

Žvalgybos įstatymo pakeitimo 4 straipsnyje siūloma pripažinti netekusiu galios Žvalgybos įstatymo 13 straipsnio 1 dalies 6 punktą. Šio pakeitimo esmė yra tai, jog žvalgybos tikslais žvalgyboms institucijoms būtų suteikiama teisė be teismo sankcijos gauti informaciją iš finansų įmonių ir kredito įstaigų apie asmens jau atliktas ūkines, finansines operacijas, finansinių ir (ar) mokėjimo priemonių panaudojimą ir kitą žvalgybos institucijų veiklai reikalingą informaciją¹. Nors Žvalgybos įstatyme vis dar paliekamas reikalavimas gauti teismo sankciją tokių finansinių operacijų stebėjimui ar mokėjimo priemonių panaudojimui ar kitos informacijos gavimui realiu laiku, vis dėlto, Žvalgybos įstatymo pakeitimo 4 straipsniu sukuriamos teisinės prielaidos gauti tokią pačią informaciją šiek tiek vėliau (ne realiu laiku). Akivaizdu, kad tokia išimtimi iš esmės atveriamas kelias žvalgybos institucijoms be teismo valdžios kontrolės (teismo sankcijos informacijos rinkimui) gauti banko paslaptį sudarančią informaciją, nes analogišką informaciją jau be teismo sankcijos galima būtų gauti šiek tiek vėliau².

Pritariame Seimo Teisės departamento išvadai dėl Žvalgybos įstatymo pakeitimo atitikties Konstitucijai ir kitiems Lietuvos Respublikos teisės aktams. Žvalgybos įstatymo pakeitimo 4 straipsnis prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 22 straipsnio 3 daliai, pagal kurią informacija apie privatų asmens gyvenimą gali būti renkama tik motyvuotu teismo sprendimu.

¹ Žvalgybos įstatymo pakeitimo 3 straipsniu keičiamo Žvalgybos įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 5 punkto formuluotė.

² Nesant techninių sprendimų žvalgybos institucijoms tiesiogiai prisijungti prie finansų ir kredito įstaigų sistemų, akivaizdu, kad informacijos gavimas būtų apskritai galimas tik ne realiu laiku. T.y., visada užtruktų žvalgybos institucijai raštu parašyti atitinkamą reikalavimą, o finansų ir kredito įstaigai, tokį reikalavimą patenkinti.

Norime atkreipti Jūsų dėmesį, kad iš esmės analogiška Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinta žmogaus privatumo apsauga yra garantuojama ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsniuose, taigi siūloma Žvalgybos įstatymo pakeitimo 4 straipsnio nuostata taip pat būtų ir Europos Sąjungos teisės pažeidimas. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys ir į 2020 m. liepos 16 d. Europos Teisingumo Teismo sprendime Nr. C 311/18 (žinomame kaip *Schrems II* byla³) *inter alia* analizuojamą problematiką, kokios yra ribos tarp asmens teisės į privatumą, bei žvalgybos institucijų intereso gauti prieigą prie tokios informacijos visuomenės saugumo užtikrinimo tikslais. Sprendime pažymima, kad asmens teisės į privatumą ribojimas iš esmės yra teisėtas ir pateisinamas tik teisės aktuose užtikrinant tokio ribojimo proporcingumą siekiamiems tikslams, bei efektyvią asmens teisę ginti savo pažeistas teises teisme (pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį Žvalgybos kontrolieriaus *ex post* vykdoma žvalgybos institucijos reikalavimo pateikti informaciją teisėtumo kontrolė, nebūtų laikoma efektyviu tokios teisės įgyvendinimo būdu, juo labiau, kad asmuo sužinotų apie tokį reikalavimą geriausiu atveju tik jau jį įvykdžius). Iš esmės liberalesnis nei Europos Sąjungos yra Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – JAV) teisinis režimas, suteikiantis teisę be efektyvios ir individualizuotos teismo sankcijos gauti prieigą prie asmens duomenų. Šis režimas sudarė pagrindą Europos Teisingumo Teismui konstatuoti, kad JAV teisės aktai numato žemesnį nei Europos Sąjungos teisės standartą į privatumą, o esant tokiam neatitikimui duomenų perdavimas į JAV prieštarauja Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (toliau – BDAR) reikalavimams⁴.

Žvalgybos įstatymo pakeitimo 4 straipsniu kaip tik *de facto* ir būtų sukuriama panaši į JAV žvalgybos institucijų turima teisė *iš esmės išvengti teisminės valdžios kontrolės*, neužtikrinant institucijų teisės gauti informacijos proporcingumo (sukuriamos prielaidos institucijų piktnaudžiavimui savo teisėmis, nenumatant efektyvios kontrolės sistemos). Vadinasi, gali susidaryti situacija, kai viena iš ES narių (Lietuva) vienašališkai nuspręstų sumažinti ES teisės aktų garantuojamą teisės į privatumą standartą (konstatavus tokį faktą Europos Teisingumo Teisme būtų galima kelti klausimą ar kitos ES šalys ir jose veikiantys subjektai galėtų laisvai perduoti ir tvarkyti ES piliečių duomenis Lietuvoje, kaip tai leidžiama pagal BDAR, preziumuojant, kad visos ES šalys narės laikosi ES teisės aktų ir užtikrina vienodas teises į privatumą).

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, manytume, kad:

1. Žvalgybos įstatymo pakeitimo įstatymo 4 straipsnis neatitinka Lietuvos Respublikos Konstitucijos 22 straipsnio 3 daliai;
2. Žvalgybos įstatymo pakeitimo 4 straipsnį ir jo atitiktį Bendrojo duomenų apsaugos reglamento bei Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsnių nuostatoms būtų tikslinga įvertinti gavus Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, kaip kompetentingos valstybės institucijos asmens duomenų tvarkymo klausimais, nuomonę.

Pagarbiai

Prezidentė

dr. Eivilė Čipkutė

³ [CURIA - Documents \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62019C0311)

⁴ Pagal BDAR, Europos Sąjungos piliečių asmens duomenys gali būti tvarkomi tik tose šalyse, kuriose užtikrinami analogiški ES garantuojamiems teisės į privatumą standartai.